

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 20, za pol leta K 10, za četrt leta K 5. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri dvakratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštni ne proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Bernska mednarodna strokovna konferenca.

V Bernu, glavnem mestu Švice, se je sešla dne 1. oktobra t. l. konferenca mednarodnih strokovnih organizacij. Posvetovali so se udeleženci o sestavi zahtev organiziranega delavstva vseh dežel, ki jih namerava zahtevati in uresničiti o priliki bodočih mirovnih pogajanj.

Žal, da konferenco niso obiskali delegati vseh v mednarodnem strokovnem tajništvu organiziranih strokovnih organizacij. Zlasti smo pogrešali Angleže, Francoze in Italijane. Zastopane so bile organizacije Nemčije, (devet) Avstrije (šest), Ogrske (dva), Švice (pet), Danske (trije), Norveške (dva) in Holandske (devet). Francoski delegati niso dobili potnih listov, iz Italije ni nobenih poročil, Angleški so pa odklonili udeležbo.

Glede na odsotnost angleških in francoskih delegatov (italijanski bi bili radi prišli) je izjavila konferenca, da jenerazumljivo, kako da angleške organizacije odklanjajo povabilo, ker je to v nasprotju z nameni mednarodne strokovne organizacije. Konferenca je izrekla, da je kompetentna soditi o sokrivdi ljudstva glede vojne in nje posledic in preide zaradi tega k dnevnemu redu izražajoč željo, naj bi po vseh deželah organizirani proletariat storil vse, da se kmalu sklene mir.

Na dnevnem redu je bila tudi premeditev sedeža mednarodnega tajništva v katero nevtralnih držav. Konferenca je sklenila, da se to vprašanje odgodi do prihodnje konference. Švicarska zveza je bila za premestitev, ker bi se s tem ustreglo Angležem in Francozom, a drugi zastopniki niso glasovali za predlog premestitve, ker je že za sedaj itak v Amsterdamu delno tajništvo in pravi predlagalci sploh niso prišli na konferenco.

Dalje je sprejela konferenca kot najvažnejši predlog, da vloži internacionala na vlade vseh vojujočih narodov prošnjo, da zagotove delavskemu razredu v mirovni pogodbi vsaj nekaj varstva in pravic. V mirovno pogodbo naj se sprejme gibna prostost in koalicijsko pravo kakor tudi delavsko varstvo. Konferenca smatra pogodbo, ki bo končala vojno za najpripravnejše izhodišče k skupnemu dejanskemu delu narodov na polju socialnih reform. Navaja vrsto zahtev, ki smo jih že omenjali v našem listu. Zlasti pa je zajamčiti delavcu povsod popolno koalicijsko svobodo in kdor bi mu jo omejeval bodi kaznovan.

Glede socialnega zavarovanja zahteva konferenca, da uvedejo vse države bolniško zavarovanje, nezgodno zavarovanje, invalidno in starostno ter brezposelno zavarovanje. V to se morajo države zavezati. Skrajša naj se delavni čas, ki ne sme nikjer znašati nad deset ur. Delovni čas v rudnikih, nepretrganih obratih in v zdravju škodljivi industriji ne sme delo trajati več nego osem ur na dan. Vobče naj imajo delavci vsak teden enkrat najmanj šestindeset ur počitka. Otrokom naj se pridobitno delo pod petnajstim letom sploh prepove. Mladostni delavci od 15. do 18. leta smejo delati na dan največ osem ur in na teden največ štiriindeset ur. Za pomorščake se mora izvesti posebno pomorsko

pravo, pri katerem bodo sodelovali zastopniki organizacije. V namen izvedbe delavskega varstva naj se uvede po vseh deželah dobro urejeno obrtno nadzorstvo.

Mednarodni družbi za zakonito delavsko varstvo v Bazlu se naj dovoli sedež pri mirovnih posvetovanjih. Družba pa naj zbere potom svojega mednarodnega urada ves socialno politični material in naj ga izda v tisku.

Te zahteve so minimalne. Vse države so izgubile zaradi vojne silno mnogo narodne sile, ki se to le tedaj in v tistih deželah zopet kmalu nadomestila, ki bodo izvedle primerne socialne reforme. Naloga delavskih organizacij bo, da se po vseh deželah zavzame za uresničenje teh zahtev.

Sprejeta je bila tudi resolucija, da naj strokovne centrale vseh dežel predložijo svojim vladam spomenice z navedenimi zahtevami, jih naprosijo, da se zavzamejo pri mirovnih pogajanjih za delavske zahteve in da se tudi strokovnim centralam dovoli zastopstvo pri njih.

V imenu mednarodnega tajništva je izjavil po končanem dnevnem redu delegat Legien, da nemške organizacije niso načelno proti premestitvi mednarodnega tajništva, če to ne pomeni obenem nezaupnico.

K sklepu je sklenila konferenca še posebno resolucijo, v kateri iskreno pozdravlja francoske in italijanske strokovne organizacije, ki enako streme po skupnem delu strokovne internacionale kakor udeleženci konference.

Strokovna organizacija življenska potreba delavstva.

Delavci so večinoma popolnoma neposestni sloji in ne morejo živeti, če ne delajo. Podjetnikov kapital pa ni plodonosen in se ne večja, če ne izrablja delovnih moči. Podjetnik skuša povečati svoj kapital s tem, da delavcem plačuje čim manjše mezde na eni strani, na drugi strani pa, da blago čim ceneje kupuje in čim dražje prodaja. Vsak prodajalec blaga določa blagu ceno, če mu cena ni všeč, če je prenizka, pa blago pridržuje, ga ne proda. Delavci nimajo prav nič drugega kakor svoje roke, svojo delovno moč, in to bi morali delavci prodati kar najdražje, ker jo podjetniki morajo kupiti, ker sicer svolih obratov ne morejo vršiti, če nihče ne dela zanje. Tukaj združeno delavstvo lahko posreduje in pravi podjetniku: „Delamo naj zate? Da, delali bomo, toda samo, če nam plačaš, kolikor zahtevamo“. Združeni delavci lahko tako govore po svojih zastopnikih s podjetniki. Če so vsi delavci posameznih obratov ali delavci cele stroke združeni v eni organizaciji in sklenejo, delati le ob določenih pogojih, lahko izsilijo priznanje svojih zahtev. Delavci imajo zakonito pravico, da vplivajo v zmislu svojih dogovorov na mezdne in delovne pogoje. To svojo pravico delavstvo ne sme zanemarjati, če noče ponižati samo sebe na stopnjo prosjakov, kjer je dandanes prav mnogo delavcev.

Naloga strokovnih organizacij je, da združi vse delavce posameznih strok ter da skupno zahtevajo boljše delovne pogoje,

boljše mezde, krajši delovni čas kakor tudi človeško ravnanje z njimi. Boj proti izkoriščanju morejo voditi le izkoriščanci sami. Podjetnike mora prisiliti organizirana moč delavcev, da sprejmejo jim stavljene zahteve. Prostovoljno zboljša podjetnik le redko razmere, zadostno pa jih nikoli. Rajše jih poslabša, če delavci to dopuščajo. In če niso vedno pripravljeni, se ne morejo ubraniti, če niso združeni, ni nobene pomoči. Zato so strokovne organizacije življenska potreba vseh delavcev. Tega se moramo zavedati vsi delavci, tako nam naroča naša vestna briga za nas in za svoje.

Izvedba novele o bolniškem zavarovanju.

Zaradi posvetovanja o izvedbi novele o bolniškem zavarovanju je sklicalo ministrstvo za notranje stvari dne 24. septembra 1917 v uradu za socialno zavarovanje na Dunaju posebno enketo, ki ji je predsedoval dvorni svetnik Kaan. Posvetovanja so se udeležili zastopniki ministrstva za javna dela, trgovinskega ministrstva, zastopniki zvez bolniških blagajen, največjih blagajen, bratovskih skladnic, Unije rudarjev, Mor.-Ostravske rudniške zadruga in državna poslanca ss. Reger in Cingr.

Pri prvi točki dnevnega reda je poročal predsednik o uvedbi nove uvrstitve v mezdne razrede in pobiranju novih višjih prispevkov. Obenem je priporočal, da se naj določi za uvedbo novih določb kot najkasnejši rok 1. januarja 1918, izpremembo pravil morajo oskrbeti blagajne do 30. novembra 1917. V razpravo je posegel prvi dr. Verkauf, ki je naglašal, da bodi to najkasnejši termin, ki ga predlaga dvorni svetnik Kaan. Dovoljuje naj se ne prav nikakršnih izjem. Blagajne treba opozoriti, da bo vedno naraščanje bolnikov in umiranje članov povzročalo vedno večje stroške, in da se naj torej blagajne ne boje uvesti čim višje prispevke, ker bi bile sicer primorane zvišati prav kmalu ali pa zabresti v deficite, kar se da potem mnogo težje popraviti. Vsi govorniki, ki so govorili v razpravi, so pritrdili predsedniku, le zastopniki galiških blagajen so rekli, da se morajo za Galicijo dovoliti izjeme, ker so mnogi kraji in mnoge industrije preveč trpele po vojni. Zastopniki zveze obratnih bolniških blagajen in zastopnik rudniških posestnikov iz Mor.-Ostravskega-Karvinskega revirja so tudi hoteli imeti izjeme, izgovarjaje se na pomanjkanje osebja za obratne in bratovsko-skladnične blagajne. Dočim je smatrala konferenca za umestno, da se do gotove meje upoštevajo želje zastopnikov iz Galicije, pa se ni mogla ozirati na želje zastopnikov zveze obratnih blagajen in rudniških posestnikov. Dr. Verkauf je omenjal v razpravi, da preti nevarnost, da bodo ob zvišanju prispevkov cela podjetja izstopila iz te ali one blagajne in bodo ustanavljala nove samostojne bolniške blagajne. Treba bi bilo torej spraviti v novelo o bolezenskem zavarovanju določbo, da se tri leta sploh ne smejo ustanavljati nove blagajne. Konferenca je to misel pozdravila in izrazila željo, da postavodajne korporacije poprimajo to vprašanje in ga zakonito rešijo.

Kot druga točka dnevnega reda je bila uvedba družinskega zavarovanja in vprašanje zdravnikov. Dvorni svetnik Kaan omenja v svojem uvodnem govoru, da je uvedba družinskega zavarovanja sicer nujna, a je zaradi stališča zdravnikov težavna. Dvorni svetnik omenja, da mnogi žele obvezno uvedbo družinskega zavarovanja, kakor tudi da bi se ne določevala meja dohodkov, zlasti so izražali v zadnjem času ruderji to željo. Vsi govorniki so mnenja, da je meja dohodkov pri delavstvu nepraktična in neizvedljiva, glede obveznega družinskega zavarovanja so bili govorniki različnih mnenj, le zastopniki rudarjev so se izrekli vsi za obvezno družinsko zavarovanje pri bratovskih skladnicah. Dvorni svetnik Kaan je omenjal v sklepnem govoru, da se vlada zaveda težkoč glede meje dohodkov, a jo je bilo treba uvesti zaradi odpora zdravnikov, ki so sploh proti uvedbi družinskega zavarovanja. Mejo dohodkov kakor tudi obvezno zavarovanje bo treba za sedaj presojati v vsakem posameznem slučaju. Dalje je izvajal dvorni svetnik, da mora z žalostjo konstatirati, da je izvedba družinskega zavarovanja naletela skoro povsod na težkoče, zlasti zaradi zdravniškega vprašanja.

K zadnji točki „kontrola bolnikov“ je izvajal dr. Verkauf ob pritrdjevanju navzočih, da je v interesu splošnosti, zlasti v interesu vojaške uprave, da bi se v vojaško službo poklicani zdravniki blagajen in nagledniki kolikor le mogoče oprostili in povrnil v službo blagajnam.

„Velike“ mezde!

V taboru podjetnikov vseh vrst postajajo venomer glasnejši, da se sedaj plačujejo previsoke mezde.

Dovolj žalostno je, da je treba še vedno postopati proti temu godrnjanju, o katerem pravzaprav ne vemo, ali je neumnost ali hudobnost preobjektivnih godrnjačev.

Res je, da dobiva večina delavcev — a vsi ne! bistveno večje mezde nego ob mirnem času. Toda kdo more trditi, da so se s tem delavcu izboljšanjem mezd, izboljšale tudi življenske razmere delavčeve in njegove rodovine? Nasprotno je res! Kljub vsemu zvišanju mezd — ki se še približno ni izvedlo v tistem obsegu, kakor vedno trdijo neprijatelji delavcev — se je življenje delavcev jako poslabšalo, ker so se cene življenskih potrebščin tako dvignile, da jih boljše mezde niti približno ne izravnavajo. Zato torej: če je tudi nekaj delavcev doseglo „velike“ priboljške na plači, še vendar v celoti vedno strada; tisti, ki so dosegli boljše mezde, nekoliko manj, naravnost grozovito pa tisti, ki sploh niso dobili skromnega zvišanja svojih prejemkov.

To resnico nam potrjuje spomenica dunajskih transportnih delavcev na delodajalce, v kateri navajajo cene meseca junija 1914 in septembra 1916. Sedaj so seveda cene že mnogo višje, Pregled naraščanja cen nam podaja to le sliko:

Junija 1914 septembra 1916
kron

1 kg govedine	1.80	11.—
1 „ svinjine	2.60	8.60
1 „ masti	1.80	9.60
1 „ kruha	—29	—57
1 „ moke	—38	1.20
1 „ riža	—44	4.—
1 „ krompirja	—12	—50
1 „ čebule	—26	—80
1 „ masla	3.80	9.60
1 jajce	—08	—30
1 kg kave	4.10	12.—
1 „ ječmenove kave	—48	1.40
1 „ figove kave	—72	3.—
50 „ premoga	1.90	3.—
1 „ sode	—12	—48
1 kos pralnega mila	—14	1.90
1 liter petroleja	—30	—44
1 „ žgalnega spirita	—50	1.18
1 „ mleka	—28	—46
skupaj	20.11	70.03

Nekaj navedenega blaga se pri nas sploh ne dobi, večinoma je pa že znatno dražje.

Če se pa kljub temu oziramo na te podatke, znaša v celoti podraženje že takrat 348 odstotkov.

Ali naj delavstvo poleg trpljenja, ki ga povzroča vojna, še silno draginjo vseh življenskih potrebščin prevzame popolnoma na svoja slabotna ramena? Bedak bi bil, kdor bi kaj takega zahteval!

Zato pa, ker bi bila taka zahteva nemogoča in neumna, ne bodo delavci kljub vsemu kričanju odnehal od zahteve po večjih plačah, dokler ne bodo zopet znosne cene živil!

Naj bi rajši tisti, ki se jim zde delavske plače „prevelike“ poskrbeli, da bi si delavci za svoje mezde tudi lahko kupili toliko živil, da ne bi sami in njih družine umirali lakote, pa bo ponehalo kopnenje po večjih mezdah samo.

Tehniško in socialno delo Henrika Forda.

Minilo je že nekaj časa, ko je ponesrečila mirovna misija ameriškega milijonarja Henrika Forda. Veliko slave so mu peli takrat, a mož ni mogel niti doma vplivati, da bi bile ostale Zedinjene države nevtralne. Vedeli smo doslej o njem le, da je največji tvorničar avtomobilov in sedaj nam poroča v „Umschau“ gospa Rozika Schwimmer, ki je sodelovala tudi pri mirovni ekspediciji, da ima Ford tudi zasluge kot tehniški in socialni reformator.

Značilno, morda edino te vrste je Fordovo delo v zvezi z naravnost duhovitim tehničkim in organizatoričnim znanjem, ki je podobno skoro fantastičnemu idealizmu. Načelo, ki ga je izvedel Ford v svoji tovarni, je: stori tisto, kar je za vse ljudi najboljše. Vse človeštvo je nerazdružljivo spojeno: delati krivico enemu delu človeštva ni mogoče, da bi ne vplivala škoda drugemu delu.

Fordova tovarna motorjev je bila ustanovljena leta 1903. Razvoj tega podjetja predočujejo naslednje številke: 1904 so izdelali v tovarni Detroit 1708 avtomobilov, 1910 18.664, 1912 že 78.440, 1914 248.302 in 1916 533.121. Leta 1917 izdelajo samo v tovarni Detroit 750.000 avtomobilov. Razen tega jih pa še izdelajo v inozemskih tovarnah 75.000.

Tovarna Detroit je naravnost ogromna. Strojnica (osrednja) ima sedem plinovitih parnih strojev in je največja na vsem svetu. Njene stene so iz stekla in je znotraj čista kakor „operacijska dvorana“. V posameznih dvoranah stoji do 6000 strojev, ki jih gonijo jermeni v dolžini 50 milj. V vsakem oddelku dovršujejo posamezne dele popolnoma. S tem sistemom se mnogo prihrani. Tako je bilo n. pr. zaposlenih prej v dvorani za motorje 1100 delavcev, ki so delali na dan po devet ur in napravili 1000 motorjev, v daj dela 550 delavcev po osem ur in napravijo 1400 motorjev. Prej je odpadlo na en motor 9 ur in 20 minut, sedaj pa le 3 ure 10 minut delovnega časa.

V veliki sestavljalnici se nahaja naprava prav posebne vrste, ki bi jo imeli za fantazijo, če ne bi bila resnična. Napeljan je po celi dvorani širok nosilni jermen, ob katerem stoje delavci na obeh straneh. Ob začetku polagajo na jermen prve sestavne dele avtomobilov; vsak delavec doda svoj del in na drugem koncu zapusti dogotovljeni avtomobil dvorano. Vsakih 25 sekund pride iz dvorane po en avtomobil.

To je tehniško čudo, ki križa vse dosedanje izkušnje in račune. S čudovitimi načrti in neobičajnimi stvarmi čela ta socialni reformator. Pravi namreč: Z ljudmi se lahko enako kalkulira kakor s stroji. Z ljudmi se le ne sme ravnati slabše kakor s stroji in smatrati treba tudi delodajalca kot delavca. Ford je zapustil očetovo farmo šele 16 let star. Poskusiti je hotel eno

desetletje vso bedo življenja in napore nadčloveškega dela v mestih, a obenem je razmišljeval, kako bi uresničil svoje tehniške in socialne sanje. Tovarne Detroit štejejo danes nad 33.000 delavcev in nastavljenec, ki pripadajo 53 narodnostim in govore nad 100 jezikov in dialektov. Tovarna se pa še znatno poveča in bo imela okoli 90.000 delavcev, ki bodo napravili na leto nad milijon avtomobilov.

Ford se trudi, kako bi uredil svojim delavcem čim prijetneje delovne pogoje in osladil življenje. Med drugim pravi tudi, da ni noben človek preneumen, prelen ali ali prenepošten, da ne bi mogel na kakem mestu opravljati delo. Zanikava celo, da bi bili neumni, leni ali nepošteni ljudje, in trdi, da imajo svoj vzrok vsi ti nedostatki v premajhni izobrazbi, pomanjkanju vzgoje ali v bolezni. Zato ne smejo v Fordovih tovarnah odpustiti nobenega delavca. Če predelavec ne more izhajati s svojim delavcem, ga odkazuje drugemu oddelku, in sicer toliko časa, da najde pravo mesto zanj. Odpust se izvrši le redko, kar pa opravi Ford sam ustno. Ford je dosegel s tem sistemom tudi najboljše uspehe z odpuščenimi kaznjenci. V svojih obratih ima vse polno dragocenih predmetov, ki leže okoli, a nikoli nihče ničesar ne jemlje. Ford tudi bolnikov ne odpušča. Za bolnike na pljučih ima ločene dvorane, v katerih čisti zrak, ga suši in greje, tako da imajo bolniki zdrav zrak kakor v najboljšem zdravilišču.

Leta 1914 je uvedel Ford tudi delitev dobička. Kdor zasluži več dobi manjši delež, kdor zasluži manj, pa večji. Delavci, ki zaslužijo po 61 centimov na uro so dobili 17 ¹/₈ odstotkov, po 43 centimov na uro 25 ³/₄ odstotkov in po 32 centimov 28 ¹/₂ odstotkov. Noben delavec ne zasluži na dan manj nego 5 dolarjev (okoli 24 K). V tem letu, ko se je uvedlo razdeljevanje dobička se je preselilo nad enajst tisoč delavcev v boljša stanovanja. Hranilne vloge so se zvišale za 205 odstotkov in število hišnih posestnikov 99 odstotkov. Namen Fordov je, da bi vsak njegov uslužbenec imel svojo hišo in svoj avto.

Ustanovil je tudi poseben oddelek za pravne stvari in izobrazbo, kjer poučujejo lastni tovariši vse lepe stvari.

S posebno politiko pa hoče pridobiti Ford tudi svoje naročnike. Leta 1915 je obljubil, da povrne kupcem 50 dolarjev za vsak avto, če bo izdelala tovarna v tistem letu več nego 300.000 avtomobilov, kar se je tudi res zgodilo. Ko so leta 1916 vse druge tovarne podražile avtomobile za 100 dolarjev, je Ford znižal cene avtomobilov za 50 dolarjev, in sicer od 395 na 345 dolarjev.

Vse te uredbe in novotarije pa niso prav nič vplivale, da bi se Fordova tovarna ne rentirala. Asprotno: Ford je danes med najbogatejšimi možmi na svetu; njegov letni dohodek znaša okoli petdeset milijonov dolarjev. Kdo se ne spominja tukaj na zgodovino Robert Owna, ki je tudi uvedel v svoji sanjavosti celo vrsto „revolucionarnih“ novotarij (tako je skrajšal na primer delovni čas od šestnajst ur na osem, prepovedal otroško delo, ustanovil šole za otroke in še več drugih stvari) in ki je mogel svoje družabnike, ki so s skrbjo in v strahu opazovali „bedaste“ eksperimente, ob koncu prvega leta po uvedbi novega sistema, razveseliti z dvojnimi dobičkomi. Tvorničarji iz vseh delov Evrope, celo cesarji in kralji so prišli takrat v Novi Lanak, da bi videli tajnosti Ownovega uspeha. Vprašanje je, če bo imel Ford tudi danes tak vpliv na svoje stanovske tovariše. Mi se tudi ne strinjamo z nazorom Rozike Schwimmer, ki pravi, da je duhovito delo Amerikanca nekaj takega kakor rešitev socialnega vprašanja, sprava kapitala in dela, produkcije in konsuma.

Toda eno vrednost ima Fordovo delo: dokazal je na obsežnem eksperimentu, da more le najboljše plačevanje in najboljše ravnanje z delavci imeti le najboljši uspeh

in pospeševati vrednost in množino dela, da je končno kar najbolj v interesu delodajalcev. Ford je torej ena glavnih prič za opravičnost delavskega boja za boljše delovne in življenske pogoje.

Vojna in mir.

Poročilo o vojni in miru so vedno tako zamotana, da normalen človek iz njih ne more posneti prave slike. Tu pišejo o miru, — tu o ofenzivah, tam o četrti zimski vojni, pa zopet o vojni, ki bo trajala še dve leti. Vso to mešanico mora prebavljati prebivalstvo dan na dan. Nekateri zopet pišejo, da je papeževa akcija za mir končana, dočim pravijo zopet druga poročila, da odgovori ententa na papežovo noto spočetkom novembra meseca. Ruske vesti in še nekatere druge nam obetajo, da se bo ententa ločila od Rusije, ker zahteva Rusija z ozirom na svoj notranji položaj mir. Ruski delavski svet pošlje zopet svoje poslance v razne dežele, ki bodo stopili v prvi vrsti z delavskimi organizacijami v stik.

Na bojiščih ni posebnih sprememb. Na soški fronti je deževje in Soča silno narasla. Boji se vrše na tem bojišču še vedno v glavnem le okoli sv. Gabrijela in banjški planoti. Sporazum napoveduje ofenzivne spopade na tej fronti že par tednov in obljublja Italijanom izredno pomoč sporazuma. V Italiji imajo velike nemire po večjih mestih in v celi Siciliji. V Turinu so razstrelili glavni kolodvor, v Genovi pa zažigajo nasprotniki vojne ladje. Mirovne struje se v Italiji jako vjačujejo.

Na ruskem bojišču ni večjih operacij. Le Nemci so prodirali v Rigaški okolici, zlasti je pomembno, da so zasedli otok Oesel pred Rigo in s tem osvojili važno postojanko v Izhodnem morju. Na otoku so zasedli do sedaj nad 30 topov, 27 strojnih pušk in okoli 3000 vojnih ujetnikov.

Vse ljutejši boji se pa vrše še vedno na flanderskem in francoskem bojišču. Uspeh Angležev, ki imajo ogromne izgube je le neznamenit; pri Verdunu so celo Nemci dosegli večje uspehe s tem, da so si osvojili nenadoma nekaterih važnejih postojank.

Na Balkanu so običajni boji. Le v nizini Strume, so Bulgari prepustili nekaj krajev Angležem.

Turki so imeli v Aziji nekaj bojev z Rusi, ki pa niso spremenili položaja; Angleži so se pričeli umikati turškemu pritisku nazaj proti Bagdadu.

Posebno mnogo se bojujejo po vseh frontah letalci. Angleži so se zaradi napadov silno razburjali in pretili z najodločnejšimi represalijami.

Sporazum dela na to, da bi bojkotiral vse nevtralne države in jih s tem prisilil do odločitve. S Holandsko so centralne države že sklenile pogodbo in se nadejajo, da se ne vda temu terorizmu sporazuma.

Domači pregled.

Žepni koledar za leto 1918 izide tudi letos, in sicer splošni koledar, za rudarje in za železničarje. Vse zaupnike in organizacije vabimo nujno, da ga čimprej naroče, oziroma sporoče, koliko ga bodo potrebovale posamezne organizacije. Zaradi ogromnih stroškov moramo letos zopet neznatno zvišati ceno. Izvod trdo vezanega koledarja bo veljal 1 K 50 vin., po pošti 10 vin. več; organizacije dobe običajni popust. Prednaročila sprejema »Zalozba delavskih koledarjev«, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6 (sodr. Viktor Zore). Ne odlašajte z naročili, da ga ne bo nazadnje zopet premalo kakor lani.

Umrl je večletni član načelstva soc. dem. konsumnega društva sodrug Anton Zemljich, železničar v pok.

Pogreb dra. Janeza Kreka se je vršil v soboto dne 13. t. m. ob 3. popoldne iz

škofijske palače v Ljubljani na mestno pokopališče. Udeležba je bila velikanska. Prvo nagrobnico mu je govoril državni poslanec dr. Korošec, spreved je vodil ljubljanski škof. Spreveda so se udeležili deputativno tudi trije člani izvrševalnega odbora jugoslovanske socialne demokracije.

V Črni se bo vršil v nedeljo 28. t. m. ob pol 12. dopoldne shod podružnice rudarjev v gostilni g. Franca Krulc. Rudarji, tovariši, udeležite se shoda in poagitirajte za shod. Organizacije povsod napredujejo. Tudi mi, tovariši, moramo vsi v organizacijo, da si izboljšamo z njo svoje življenske razmere ne samo sedaj nego še bolj po vojni.

Novice iz Črne. Na lov sta šla predelavec Baurecht in bolniški kontrolor Kohlweg in neki bolan rudar in še nekaj takih boljših ljudi. Namesto srne so ujeli pri Petriču v Jazbinah 15 do 20 vreč sadja. Pri tem poslu jih je zapazil ruski ujetnik, ki je moral ubežati, ker so mu pretili, da ga pretepo. Z lovci se bo popečala sodnija. — Rudarju Trbovškemu je bilo ukradenih pet panjev čebel in ima okoli 400 K škode. — Kmet Rožunc, p. d. Žaču, je dal shraniti nekemu rudarju v Paci 80 kilogramov zabele. Zabelo sta skrila v rov, a nekdo jo je zasledil in ukradel. Ta si pa že beli žgance parkrat. — V Javorju se je obesil 16letni kmetiški sin Jurij Smolčkin. Osumili so ga bili tatvine denarja in to ga je spravilo v obup. — Umrl je najstarejši mož naše fare po domače Resman. Izpolnil je bil že 92 let. Naj počiva v miru.

Avstrijski državni zbor zopet dela. Bidžetni odsek je sprejel polletni državni proračun, in sicer je vlada pridobila Poljake za proračun. Očividno je, da bo proračun sprejet tudi v zbornici.

Legar in griza se letos pojavljata precej epidemično. V Trstu imajo po 80 in več slučajev legarja na teden. Precej razširjen je legar tudi v ljubljanski okolici. Večinoma obiskuje ta bolezen delavske rodbine, ker so te mnogo bolj eksponirane v sedanjem času za te nalezljive bolezni nego imovitejši in bolje prehranjevani sloji.

Oddaje trafik in v vojski poškodovani. Finančno ministrstvo je odredilo, da imajo v vojni poškodovani, ki še nimajo trajnih vojaških preskrbovalnih užitkov, pri prošnjah za podelitev trafik popolnoma iste predprave kot iz vojaške službe odpuščeni invalidi, če se izkažejo s potrdilom pristojne vojaške (domobranske) oblasti, da bodo po podelitvi zaprosene trafike odpuščeni iz vojaške službe in da se jim bo dovolil trajni vojaški preskrbovalni užitek.

Cene drož. C. kr. komisija za preizkuševanje cen je z dopisom z dne 9. septembra 1917, št. 2489 sklenila, za nadrobno prodajo drož sledeče vodilne cene: Za čiste sveže in zdrave drože: 1. Pri prodaji ½ kg in čez a) 2 K 30 vin. za kg, če se blago vzame v prodajalni, b) 2 K 50 v., če se blago dostavi na dom. 2. Prodaja na dekagram: 4 vin. za dkg., če je prodajalna ob železniški postaji, b) 5 vin. za dkg, če prodajalna ni ob železniški postaji in c) 6 vin. za dkg., če je prodajalna v vojnem območju.

Promet s klavno živino. V seji urada za ljudsko prehrano je bil sprejet predlog, da se najnižja teža živine, ki se zahteva za armadne in civilne namene, zniža na 180 kilogramov.

Razdelitev petroleja in sveč. Zastopnik trgovinskega ministrstva je v toza devni seji v trgovinskem ministrstvu poročal o razdelitvi petroleja v minoletem letju; vsled različnega štedenja se je mogel za splošni konsum določeni kontingent zvišati. Zaloga sveč je vsled pomanjkanja parafina zelo majhna, vendar

je upanje, da se bo tudi temu pomanjkanju odpomoglo.

Konec vojne nikar! »Freie Presse«, »Fremdenblatt« in »Pester Lloyd« poročajo, da z mirovnimi akcijami se ne bo nič, kakor izvedo ti listi iz diplomatičnih krogov. No, in to je naravno. Grof Czernim je govoril v Budapešti na banketu jako prijazno o miru, a diplomati drugih držav so molčali, če so pa že kaj povedali, so povedali vse le v ugankah, niso podali prav nobene jasne podlage za razpravljanje o miru. Seveda je sporazum na te izjave, v svesti si svoje moči trpko zavrnili vse te ponudbe, papežovo in Czerninovo. Kako je pravzaprav sporazum odgovarjal, nam seveda ni jasno, ker cenzura ne prepušča natančnih poročil. In to za nas tudi ni posebne važnosti. Za nas je pomembno v prvi vrsti to, da diplomati ne podajajo svojih izjav pred parlamenti ter da zagovarjajo le svoja osebna mnenja, ki jih imajo vsaj sedaj še pod vtiskom vojnih sirank. Na vsej črti so v diplomaciji torej zmagale vojne stranke in omenjeni listi so pričeli s to vestjo novo in žilavo ngitacijo za nadaljevanje vojne v prid neksionistom.

Kriza v ogrski vladi. V ogrski vladi je izbruhnila mučna kriza. Minister Vaszonyi je prevzel svoječasno referat za volilno reformo pod pogojem, da bo po dokončanem delu definitivno imenovan za justičnega ministra. Dosedanji justični minister Grecsak pa naj bi postal predsednik najvišjega sodnega dvora. Elaborat volilne reforme je gotov — toda Vaszonyi ne more postati justični minister, ker Grecsak ne demisionira. Konservativni krogi so povrh dvignili prav veliko gonjo proti temu, da bi Žid Vaszonyi trajno ostal v kabinetu. Vaszonyi zopet vztraja na tem, da mora postati justični minister. V veliki zadregi je bil Wekerle te dni na Dunaju v avdijenci, da izprosi odločitev cesarja. Pravijo, da bo Vaszonyi zmagal. V kritični situaciji se nahaja tudi minister Batthyany. Napravili so zanj poseben resort »za socialno skrbstvo«, toda sedaj mu ne izročijo nobene delokroga. Grof Batthyany grozi z demisijo. O osebnih aferah ministrov Mezőssya in Ugrona smo že poročali. Včeraj se je zopet sestal ogrski državni zbor in položaj se bo pač kmalu razbistril.

Svetovni pregled.

Strašna železniška nesreča. »Berliner Tageblatt« poroča iz Schönhausna ob Labi: Počitniški vlak s šolskimi otroci je zavozil v tovorni vlak in ga je razbil. Mrtvih je 25 otrok, tudi en zavirač je mrtev; v bolnišnico so prepeljali 14 ranjenec.

Jefremov napoveduje mirovna pogajanja. »Pesti Naplo« javlja iz Stockholma: Novi ruski poslanik v Švici, Jefremov, je izjavil: Rusija zasleduje v Švici posebne koristi. Zelo pozorno hočem zasledovati akcije Nemčije in Avstrije, s katero se pečata Vatikan in Švica. Mirovni ponudbi Nemčije in Avstrije in veliko drugih akcij pletejo preko Švice. Sodim, da bomo v Švici kmalu videli reelne mirovne poizkuse.

V Nemčiji je očital v državnem zboru državni mornariški tajnik Capelle trem neodvisnim socialistom veleizdajstvo, kar je povzročilo obče ogorčenje. V nemški mornarici je bilo nastalo neko gibanje, zaradi katerega je bilo obsojenih mnogo mornarjev, nekateri celo na smrt. Trije neodvisni poslanci so govorili z dvema mornarjema, ki sta bila tudi obsojena. Na izpovedbo enega mornarja se je predložil ves material državnemu svetu in zaupnikom strank. Udeleženci te seje in tudi državni pravdnik niso našli ničesar, kar bi dalo povod za preganjanje neodvisnih poslancev. Kljub temu so očitali neodvisnim

socialistom veleizdajstvo. Capelle je demisioniral, a kancler je ostal, dasi je kriv kancler sam, ki je mislil, da bo Capelle napravil s temi očitki veliko politično potezo. Socialni demokrati stoje na stališču, da mora kancler odstopiti, a pričakovati ni še njegovega odstopa, ker se zbirajo okolo njega nedemokratski in vojni prijazni parlamentarci.

Masaryk v Petrogradu. Moskovska »Gazetta Polska« poroča, da se nahaja prof. Masaryk v Petrogradu in da se je tamkaj pogovarjal več ur z voditeljem vsepoljske stranke v Rusiji profesorjem Stanislavom Grabowskyem glede postopanja Čehov in Slovakov v vojski.

Kerenski za mir. »Achtur-Blatt« javlja iz Hamburga: »Times« poročajo iz Petrograda, da so tuji diplomati prepričani o tem, da namerava Kerenski to zimo pritiskati na splošen mir, sicer se loči Rusija od sporazuma.

Sodruginja Lujza Zietz aretirana. Dne 9. oktobra so aretirali sodruginjo Zietz. Dolže jo, da je bila v zvezi z mornariškim uporom, ki so govorili o njem v državnem zboru, ko so očitali Haaseju in tovarišem, da so veleizdajalci.

Finski deželni zbor sklicujejo na dan 1. novembra. Posvetoval se bo o samoupravi in odnošajih napram Rusiji.

Švica prevzela v Uruguay varstvo nemških koristi. Zvezni svet je sprejel varstvo nemških koristi v republiki Uruguay.

Angleški glasovi o Alzaciji-Loreni. »Kölnische Zeitung« opozarja, da je Asquith v svojem govoru zahtevo po vrnitvi Alzacije-Lorene znatno omilil in rekel, da so Nemčijo vprašali, če je v alzaško-lorenskem vprašanju sploh pripravljena h kakšnim dovolitvam. Ravnotako piše tudi »Manchester Guardian«, da bi moral Kühlmann, ako hoče služiti miru, predlagati poravnavo glede Alzacije - Lorene. Potem bi najbrže videl, da je v tem vprašanju tudi Francija pripravljena k poravnavi.

Ameriška vojska. »Times« prinaša te-le karakteristične sličice: Na vežbališču pri Long Isandu je vprašal častnik vojaka: Koliko imate dohodkov? Vojak: 3600 K na teden. V kakih razmerah žive ameriški vojaki in kakim slojem pripadajo, kaže ta slučaj: Neki častnik je iskal zase in svojo obitelj stanovanje v hotelu blizu vežbališča. Gostilničar je zahteval za eno sobo na teden 168 K. Na vprašanje, koliko zahteva za sobo s kopalnico, je odgovoril gostilničar: Poslednjo sobo

s kopalnico sem oddal ženi nekega vašega pešca za 480 K na teden.

Poplave na Kitajskem. Iz Šangaja poročajo 9. t. m. o velikanskih poplavah na severnem Kitajskem. Tam stopi pokrajina nad 30.000 štirjaških kilometrov pod vodo ter tvori voda velikansko jezero. Zveze s Pekingom so pretrgane. Reke odnašajo železnico v Peking in obrežni nasipi Rumene reke so se ponekod vdrli. Reka je poplavila pokrajino kakih 20.000 milj ter stoji voda do 10 čevljev visoko. Tudi Peking je ogrožen.

Kakšno zimo bomo imeli. Poročevalec osrednjega odbora za vremenske izpremembe na Dunaju, docent dr. Defaut, pravi, da nas čaka huda zima. Od 1. 1908 ni bilo tako lepe jeseni po enako lepem poletju. Da, že 30 let ni bilo sploh tako krasne jeseni, kakor letos. To je posledica razmeroma znatnega zračnega tlaka nad srednjo in vzhodno Evropo. Ta razdelitev zračnega tlaka ostane, kakor uči dosedanja izkušnja. In to bi pomenilo, da bo čez zimo jako nizka temperatura. Po vsem je pričakovati jasnih, brezveternih, jako hladnih dni, zato je po visokih krajih posebno v gorah razmeroma mirno vreme. Zima nastopi kmalu, noči bodo še posebno mrzle. V takih zimah je običajno dosti snega.

Kaj se pridela iz kosti. V nemškem kemično-tehničnem tedniku poroča sanitetni svetnik dr. Vohsen, da neka severonemška tovarna konserv pridela vsak dan iz 600 stotov svežih kosti vsaj 100 stotov jedilne masti, dalje dajo te kosti 15 stotov mesnega ekstrakta in 300 stotov nadomestne krme s 45 odstotki beljakovine. Množine čiste jedilne masti, ki jih je mogoče dobiti v Nemčiji primerno organizacijo dr. Vohsna 1800 ton na mesec. V frankobrodski lazaretni klavnici so dobili tekom enega meseca iz 20.791 kg svežih in 769 kg kuhanih kosti skupno 2542 kilogramov masti in 31.000 litrov juhe.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Vsaka žena
naj bere moje veleznanimivo navodilo o
moderni negi prs.
Preizkušen svet, če uvenijo ali niso dovolj polne!
Pišite zaupljivo na naslov:
Ida Krause, Pressburg
(Ogrsko), Schanzstrasse 2. Abt. 97.
Ne stane nič!

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvenšt člani iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trzin	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica šte. 9.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico), brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih; Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stonj in franko.